

Schola Europaea / Office of the Secretary-General

Pedagogical Development Unit

Ref.: 2018-01-D-21-da-3¹

Version DA

Læreplan for Dansk, L1 i børnehaveklasse M1 – M2 og i grundskolen P1 – P5

Syllabus for Danish L1 – Nursery (M1-M2) and Primary (P1-P5)

Approved by the Joint Teaching Committee at its meeting of 8 and 9
February 2018 in Brussels

Entry into force on 1 September 2018

¹ a. Insertion of the attainment descriptors (translation of document **2016-01-D-45-en-6** “**Attainment Descriptors for all L1 at P5**” approved by the Joint Teaching Committee on 8 and 9 February 2024 in Brussels with an entry into force on 1 September 2024;
b. insertion of **annexes III and IV** of document ref. **2013-09-D-38-en-11** “**Assessment Tools for the Primary Cycle of the European Schools**” approved by the Joint Teaching Committee by means of the Written Procedure 2023/40 on 10 November 2023 with an entry into force on 1 September 2024.

Indhold

Indledning.....	4
Foreword	4
Préface.....	5
Vorwort.....	6
1. Generelle mål for Europaskolerne	7
2. Didaktiske principper.....	7
2.1 Overgang fra børnehaveklasse til grundskole (M1-M2 – P1-P5).....	8
2.2 Overgang fra grundskoleforløb til overbygningsforløb (P5 – S1 -3).....	11
2.3 Sproglig udvikling.....	11
2.4 Kompetenceudvikling i faget dansk.....	12
3. Faglige mål.....	12
3.1 Kompetencemål.....	12
3.2 Færdigheds- og vidensmål.....	13
3.3 Kompetenceområde: Læsning.....	14
3.4 Kompetenceområde: Fremstilling	16
3.5 Kompetenceområde: Fortolkning	18
3.6 Kompetenceområde: Kommunikation	20
4. Indhold.....	22
4.1 Læsning.....	22
4.2 Fremstilling	23
4.3 Fortolkning.....	23
4.4 Kommunikation	24
4.5 Kanonliste	25
5. Evaluering	26
5.1 Formativ og summativ evaluering.....	26
5.2 Evalueringsmetoder/værktøjer	26
5.3 Generelle vurderingskriterier for opnåelse af kompetencemål.....	27
5.4 Evalueringsbeskrivelse for dansk L1	29
6. Bilag	35
6.1 Relevante nøglekompetencer for livslang læring i sprog.....	35
6.2. Hvordan arbejdes der med kompetence-færdigheds-videns- og læringsmål?.....	36

Læringsmål	37
Tegn på læring	37
Undervisningsaktiviteter	38
6.3. Generelle kriterier for barnet som elev, barnet som individ, barnet som en del af et fællesskab	39

Læreplan for Dansk, L1 i børnehaveklasse M1 – M2 og i grundskolen P1 – P5

Indledning

Den foreliggende læreplan for Dansk, L1 i børnehaveklassen og i grundskolen ved Europaskolerne (M1-M2 og P1-P5) træder i kraft 1. september 2018. Den afløser Faghæfte for dansk, sprog 1 (modersmål) ved Europaskolerne (Børnehaveklasse og grundskole). Ref.: 2005-D-1710-dk-2.

For at styrke elevernes faglighed vil fokus i denne læreplan være kompetenceudvikling, hvor formålet er at flytte opmærksomheden fra undervisningens indhold til elevernes læringsudbytte. Dette sker ved, at eleverne opbygger viden og færdigheder, der tilsammen leder frem mod de kompetencer, som de har brug for i forskellige situationer. Dette skift fra indholdsstyring til målstyring med fokus på læring stiller anderledes krav til undervisningen, hvor der skal arbejdes hen imod kompetencer, dvs. det som eleverne skal kunne bruge hensigtsmæssigt efter endt undervisning.

Læreplanen beskriver undervisningens progression i faget og danner grundlag for en helhedsorienteret undervisning, hvor faglige aktiviteter og fagligt stof kombineres. Hvor det er relevant indgår faget dansk i tværgående emner og problemstillinger i de andre fag i grundskoleforløbet.

For at leve op til kravet om de forskellige faglige kompetencer er nedenstående læreplan bygget op efter følgende model, der er fælles for alle læreplaner ved Europaskolerne: Ref: 2011-09-D-47-en-4.

Generelle mål (kap.1), *Didaktiske principper* (kap.2), *Faglige mål* (kap.3), *Indhold* (kap.4) og *Evaluering* (kap.5). Læreplanen omfatter den viden, færdigheder og kompetencer, som skal opnås ved slutningen af hvert forløb (klasse), og beskriver samtidig det faglige indhold. Beskrivelser af relevante faglige begreber og grafiske modeller indgår som en del af bilagene.

Ud over de faglige kompetencer i faget Dansk L1 omfatter denne læreplan også generelle kompetencer som fx lærings-, digitale-, sociale- og kommunikative kompetencer, som de er foreskrevet i Den europæiske referenceramme for kvalifikationer for livslang læring (2006), der er et krav i alle læreplaner ved Europaskolerne.

Foreword

The present syllabus for Danish, L1 at Pre-School and Primary School at the European Schools (M1-M2 to P1-P5) will become effective on September 1, 2018. This syllabus is a revision of the syllabus 'Faghæfte for Dansk, sprog 1 (modersmål) ved Europaskolerne (Børnehaveklasse og grundskole) of 2005'.

The purpose of this revision is to move focus from the contents of the teaching to the learning outcome with the purpose of strengthening the academic standards. This shift from contents control to objectives control with a focus on learning makes different demands on teaching, where there must be worked towards competences, i.e. what students must be able to use purposefully after completed lessons. That is why in this syllabus focus will be on the development of competences, where students' different competences will be brought into play. This takes place by students building knowledge and skills, which together lead towards the competences that they need to acquire in different situations.

The syllabus describes the progression of the teaching in the subject, and forms the basis of a comprehensive teaching where the academic activities and academic contents are combined. Where relevant the subject “Danish” will form a part of crosscutting subjects and problems in the other subjects in the course of primary school.

To live up to the demand of different academic competences, the syllabus below has been built according to the following model:

General objectives (Ch.1), *Didactic principles* (Ch.2), *Academic objectives* (Ch.3), *Contents* (Ch.4), *Evaluations* (Ch.5). The curriculum includes the knowledge, the skills and the competences, which must be acquired at the end of every lesson plan (class) and at the same time the academic contents. Descriptions of relevant academic terms and graphical models are part of the appendix.

Besides the academic competences in Danish L1 this syllabus also includes the general competences such as learning competences, digital, social and communicative competences, as they have been prescribed in The European Qualifications Framework for lifelong learning (2006), a requirement in all syllabuses at the European Schools.

Préface

Le présent Programme d'études du Danois, L1 en préscolaire et dans le primaire cycle des Écoles Européennes (M1-M2 à P1-P5) prendra effet le 1er septembre 2018. Ce Programme est une révision du Programme 'Faghæfte for Dansk, sprog 1 (modersmål) ved Europaskolerne (Børnehaveklasse og grundskole)' 2005.

Le but de cette révision a été de mettre l'accent sur les acquisitions des élèves plutôt que sur les contenus des enseignements dans le but de renforcer les savoir-faire. Ce passage d'un contrôle des contenus à un contrôle des objectifs centré sur les apprentissages implique une modification de l'enseignement qui sera plus concentré sur l'acquisition des savoir-faire, i.e. ce que les élèves doivent pouvoir utiliser de façon pertinente après la fin des enseignements. C'est pourquoi on insistera tout particulièrement sur l'évolution des compétences, dans les domaines où les compétences individuelles sont sollicitées. Cela demande que les apprenants acquièrent les savoirs et les compétences qui leur sont nécessaires dans des situations données.

Ce programme d'études présente la progression des cours de danois constituant ainsi le fondement d'un enseignement global basé sur une interactivité des activités pratiques et des savoirs théoriques. L'utilisation du danois est requise là où cela semble pertinent dans les matières transversales et dans les points fondamentaux des autres matières du programme des études de l'école Primaire.

Pour répondre à cette exigence de diversité des savoir-faire/compétences, ce programme d'études est construit selon le modèle suivant :

Objectifs généraux (chap.1), *Principes didactiques* (chap.2), *Objectifs d'apprentissages* (chap.3), *Contenus* (chap.4), *Evaluation* (chap.5). Le programme comprend les savoirs, les savoir-faire et les compétences à acquérir à chaque niveau d'apprentissage (classe) ainsi que les contenus leur correspondant.

La description des divers concepts et modèles graphiques utiles se trouve en annexe.

Outre les compétences en Danois, L1, ce programme d'études comprend les compétences générales, par exemple connaissances fondamentales, savoir numériques, savoir socio-culturels et tâches et stratégies de communication, selon les recommandations du Cadre Européen Commun de Référence pour les langues qui constitue la base commune à tous les programmes d'apprentissage dans les établissements scolaires européens.

Vorwort

Dieser Lehrplan für das Fach Dänisch, L1 in der Vorschulklasse und der Grundschule an den Europaschulen (M1-M2 bis P1-P5) tritt am 1. September 2018 in Kraft. Der Lehrplan ersetzt ‚Faghæfte for Dansk, sprog 1 (modersmål) ved europaskolerne (Børnehaveklasse og grundskole) 2005.

Der Sinn des neuen Lehrplanes ist das Augenmerk vom Unterrichtsinhalt auf den Lernzuwachs der Schüler zu verrücken mit dem Ziel, die Fachlichkeit zu festigen. Dieser Wechsel von der Inhalts- hin zur Zielsteuerung auf die Aneignung fokussierend, stellt andere Ansprüche an den Unterricht, wo es gilt, auf Fähigkeiten hin zu arbeiten, d.h. was dem Schüler nach beendetem Unterricht zweckmäßig weiter hilft. Deshalb wird im Blickfeld dieses Lehrplans die Kompetenzentwicklung stehen, in denen die unterschiedlichen Kompetenzen der Schüler zur Geltung kommen. Dies erreicht man dadurch, dass die Schüler Wissen und Fähigkeiten entwickeln, die gemeinsam solche Kompetenzen hervorbringen, die ihnen in verschiedenen Situationen nützlich werden sollen.

Der Lehrplan beschreibt die Progression des Unterrichts im Fach und bildet die Grundlage eines ganzheitlich orientierten Unterrichts, in dem man fachliche Aktivitäten und fachlichen Lehrstoff kombiniert. Wo es zweckmäßig erscheint, beteiligt sich das Fach Dänisch an fächerübergreifenden Themen und Problemkomplexen anderer Fächer im Grundschulbereich.

Um den Anforderungen an die verschiedenen fachlichen Kompetenzen gerecht zu werden, ist der nachstehende Lehrplan nach diesem Modell aufgebaut:

Generelle Ziele (Kap. 1), *Didaktische Prinzipien* (Kap. 2), *Fachliche Ziele* (Kap. 3), *Inhalt* (Kap. 4) sowie *Evaluierung* (Kap. 5).

Der Lehrplan beinhaltet das Wissen, die Fähigkeiten und Kompetenzen, die am Schluss einer jeden Stufe (Klasse) erreicht sein sollen, und er beschreibt gleichzeitig den fachlichen Inhalt. Die Erläuterung relevanter fachlicher Begriffe sowie grafischer Modelle sind als Teil der Anlagen enthalten.

Außer den fachlichen Kompetenzen im Fach Dänisch L1 umfasst dieser Lehrplan ebenfalls generelle Kompetenzen wie beispielsweise Lernfähigkeit, digitale, soziale sowie kommunikative Kompetenzen, wie sie vorgegeben sind im Europäischen Referenzrahmen für Qualifikationen des lebenslangen Lernens (2006), eine Forderung in sämtlichen Lehrplänen an den Europaschulen.

1. Generelle mål for Europaskolerne

Grundskolen ved Europaskolerne har et dobbelt formål: at sikre en bred uddannelse baseret på undervisningen i en række fag og at medvirke til elevernes personlige udvikling i en bredere social og kulturel kontekst. Den brede uddannelse omfatter erhvervelsen af viden, forståelse, begreber og færdigheder inden for hvert fagområde. Den personlige udvikling finder sted inden for en række sammenhænge af åndelig, moralsk, social og kulturel karakter. Den omfatter en bevidsthed om kulturelle koder og hensigtsmæssig adfærd i forhold til disse, en forståelse af den omverden, som eleverne arbejder og lever i og dannelse af egen identitet.

Disse to formål, som i praksis er uadskillelige, udvikles sammen med en styrket bevidsthed om alsidigheden af europæisk kultur. Denne bevidsthed og erfaring fra et dagligliv i fællesskab på skolerne hjælper eleverne til at opnå større respekt for traditionerne for hvert land og region i Europa samtidig med, at de udvikler og bevarer deres egen nationale identitet.

Eleverne ved Europaskolerne er fremtidige borgere i Europa og i verden. Derfor har de behov for en række kompetencer for at kunne møde udfordringerne i en hurtigt foranderlig verden. I 2006 vedtog Europarådet og Europaparlamentet Den europæiske referenceramme for kvalifikationer for livslang læring. Den identificerer otte nøglekompetencer, som alle har brug for til personlig udfoldelse og udvikling:

1. Kommunikativ kompetence på modersmålet
2. Kommunikativ kompetence på fremmedsprog
3. Matematisk kompetence og naturvidenskabelig og teknologisk basiskompetence
4. Digital kompetence
5. Læringskompetencen ”at lære at lære”
6. Sociale kompetencer og medborgerkompetencer
7. Initiativ og innovation
8. Kulturel bevidsthed og udtryksevne.

Europaskolernes læreplaner søger at udvikle alle disse kompetencer hos eleverne. Læreplanerne i sprog giver et betydeligt bidrag, ikke kun til udviklingen af kommunikative kompetencer, men også til sociale- og medborgerkompetencer og til elevernes kulturelle bevidsthed og udtryksevne.

I denne læreplan er disse nøglekompetencer indarbejdet i adskillelige af de faglige mål og didaktiske grundprincipper.

2. Didaktiske principper

Intentionen med at gå fra indholdsstyring til målstyring betyder, at der i en målstyret undervisning skal opstilles kompetencemål i stedet for indholdsmål, hvor fokus skal være på elevernes læring.

Følgende didaktiske principper vil derfor være grundlaget for undervisningen og elevernes læring i Dansk L1:

- Danskundervisningens grundlæggende kompetenceområder er: læsning, fremstilling, fortolkning og kommunikation
- De tre kompetenceområder læsning, fremstilling og fortolkning udgør særlige fokusområder i danskfaget, hvor der arbejdes med længerevarende processer
- Undervisningen tager udgangspunkt i de faglige mål fra det forrige forløb, idet der lægges op til, at eleverne hele tiden skal inddrage og bygge videre på alle deres faglige og generelle kompetencer
- Med afsæt i få tydelige mål for, hvad eleverne skal lære, vælger læreren undervisningsaktiviteter, der kan fremme disse læringsmål. Samtidig overvejer læreren hvilke tegn, der kan vise, hvor langt eleverne er i forhold til læringsmålene
- Valg af læringsmål og undervisningsaktiviteter hænger sammen med, hvad evalueringen fra sidste undervisningsforløb viste og dermed hvilke læringsmål og undervisningsaktiviteter, der vil skabe læringsudfordringer for alle elever
- Arbejdet med læringsmål rummer sammenhænge og overvejelser, der knytter sig til både læringsmål, undervisningsaktiviteter, tegn på elevernes læringsudbytte og evaluering
- Der tages højde for elevernes forskellige læringsstile, sociale færdigheder samt deres styrker og svagheder ved anvendelse af forskellige metoder, arbejdsformer og differentiering
- Anvendelse af en række hjælpemidler, herunder it, giver eleverne mulighed for at opnå en mere sikker og selvstændig brug af sproget
- Det sproglige arbejde indgår som en integreret del af arbejdet med tekster.

2.1 Overgang fra børnehaveklasse til grundskole (M1-M2 – P1-P5)

For at lette overgangen fra børnehaveklassen (M2) til grundskolen (P1) er der udarbejdet et dokument², der blandt andet beskriver den administrative og pædagogiske organisering af elevernes overgang fra M2 til P1.

Det pædagogiske arbejde i børnehaveklassen (M1 og M2) bygger blandt andet på 'Kommunikativ kompetence på modersmålet', der er én af de otte nøglekompetencer inden for den europæiske referenceramme for kvalifikationer for livslang læring. Arbejdet med modersmålet skal indgå som en dimension i de forskellige emneområder og pædagogiske aktiviteter, der er beskrevet i dokumentet 'Early Education Curriculum'³, der er fælles for M1 og M2 ved Europaskolerne. Til dokumentet er der knyttet et bilag 'Annexes to the Early Education Curriculum'⁴ en overskuelig guideline til hoveddokumentet 'Early Education Curriculum'. I dokumentet er der inden for det sproglige område medtaget tre områder: lytte og forstå, tale, læse og skrive, hvor målene er:

² Framework for school-specific guidelines for transition nursery/primary/secondary, Ref.: 2015-09-D-41-en-2

³ Early Education curriculum, Ref.:2011-01-en-4

⁴ Annexes 2011-01-D-en-4

Lytte og forstå

Lære hvem jeg er Barnet	Lære at leve med andre Barnet	Lære at forstå Barnet
lytter og svarer med stigende opmærksomhed	forstår de almindelige ord i kommunikationen (lykønskninger, udtryk, undskyldninger, tak, invitationer etc.)	forstår det vigtigste indhold, når sproget er klart og tydeligt
forstår grundlæggende ordforråd	venter på at tale, indtil det er hans/hendes tur	forstår instruktioner brugt i skolen
udvider og udvikler en stadig bredere vifte af passende ordforråd gennem aktiviteter, der vækker interessen for ord	bevarer interessen i samtalen eller i legen	forstår og deltager i samtaler relateret til almindelige emner
forstår instruktioner og fælles udtryk	kender oplysninger eller udtryk i en samtale	forstår almindelige emner i diverse elektroniske medier, hvis han/hun er interesseret i emnet
forstår spørgsmål og svarer korrekt	lytter til medier og giver udtryk for egen mening	forstår en historie med illustrationer, når den bliver læst tydeligt. Kan identificere hovedpersoner, handling, rækkefølge og budskab
forstår fortid og fremtid		genkender eventyr, historier eller dele af dem
		er kritisk over for nye medier

Tale

Lære hvem jeg er Barnet	Lære at leve med andre Barnet	Lære at forstå Barnet
udtaler ord korrekt	bruger almindelige ord i kommunikation (hilsner, undskyldninger, tak, invitationer etc.)	deltager i simple kommunikationssituationer
anvender et basisordforråd (substantiver, adjektiver, verber, velkendte pronominer, hovedbegreber og almindelige former for syntaks) på emnerne i klasseværelset	bliver forstået	deltager spontant i samtalen om velkendte emner
giver instruktioner og bruger udtryk lært i klassen	spørger og svarer på spørgsmål	bruger klart og korrekt sprog til at beskrive velkendte begivenheder over for børn og voksne
formulerer spørgsmål og svar	forholder sig til, hvad andre børn eller voksne har sagt	giver en simpel forklaring

konstruerer simple sætninger	giver sin mening til kende	giver sin mening til kende eller beskriver følelser
bruger 'og', 'men' og 'fordi'	spørger om ekstra forklaring eller gentagelse	spørger efter hjælp, når det er nødvendigt
	diskuterer forskellige aspekter ved et projekt	genfortæller en historie, hvor rækkefølgen, karakteren og handlingen respekteres
gentager og laver sætninger med øget kompleksitet	forklarer et klasseeksperiment	reciterer og synger enkelte sange lært i klassen
introducerer sig selv eller andre	giver instruktioner	

Læse og forstå

Lære hvem jeg er Barnet	Lære at leve med andre Barnet	Lære at forstå Barnet
leger med rim og remser	bruger forskellige skriftlige modeller som breve, opskrifter, regler etc.	genkender sit og andre børns navne
kombinerer rim med lyd	bruger informationer, der er ophængt på væggen (navne, datoer, vejr etc.)	
forbinder få ord til lyde	laver historier eller tekster ved hjælp af lærerens anvisninger	gentager nogle få almindelige skrevne ord, piktogram, vejskilte etc.
arbejder med bogstavlydsforbindelser og enkle regler for ord- og sætningsdannelse		genkender ord og bogstaver i en tekst og foreslår, hvad det betyder. Øver sig i, hvordan man arbejder med én- og flerstavellesord
genkender forskellige slags tekster brugt i klassen		genkender form og funktion af tekst brugt i klassen: regler, ugedage, fødselsdage etc. Dikterer til læreren fx breve, invitationer, takkekort, simple beskrivelser, simple sætninger om et billede, om sin familie, om sine interesser, oplevelser og korte historier eller begivenheder
arbejder med læseretning og enkle ordlæsningsstrategier		eksperimenterer med at læse små tekster i forskellige medier

Skrive

Lære hvem jeg er Barnet	Lære at leve med andre Barnet	Lære og forstå Barnet
arbejder med en begyndende skriveproces, herunder skriveretning og sætningsopbygning	er ivrig efter at lære at skrive sit eget og nogle familiemedlemmers navne eller venners navne eksperimenterer med at skrive små lette tekster	har begyndende viden om og forståelse for afsender og modtager i en kommunikationssituation

2.2 Overgang fra grundskoleforløb til overbygningsforløb (P5 – S1 -3)

For at lette overgangen fra grundskoleforløbet (P1-P5) til overbygningsforløbet (S1-3) er der udarbejdet et dokument ⁵, der beskriver den administrative og pædagogiske organisering af elevernes overgang fra P5 – S1.

I Dansk, L1 i overbygningen (S1-3) fortsætter arbejdet med de fire kompetencer: lytte, tale, læse og skrive, der i denne læreplan for Dansk, L1 (P1-P5) beskrives som de fire kompetenceområder: læsning, fremstilling, fortolkning og kommunikation.

I slutningen af P5 skal læreren evaluere elevernes kompetencer i L1 ud fra de fire kompetencer: lytte og forstå, tale, læse og skrive. Disse karakterbeskrivelser er beskrevet i dokumentet 'Attainment Descriptors for all L1 at P5'⁶, der er et generelt dokument for alle L1 sprog, og danner baggrund for de specifikke karakterbeskrivelser for faget Dansk, L1.

2.3 Sproglig udvikling

Sproglig udvikling er et fokusområde i denne læreplan, der handler om et målrettet arbejde med elevernes tilegnelse af fagets sprog, ordforråd og tekster.

Eleverne udvikler sig sprogligt i forhold til deres alder og livssituation gennem hele deres skoleforløb både i og uden for skolen, i hjemmet og i fritiden. På den måde opbygges et hverdagsprog, som skolesproget videreudvikler til et fagsprog i fagene. Sproglig udvikling er således en betegnelse, der dækker både udvikling af et nuanceret hverdagsprog og et præcist fagsprog. Eleverne skal således blive dygtige til at tilegne sig det faglige indhold og kunne kommunikere mundtligt og skriftligt. Der skal derfor være fokus på elevernes sproglige udvikling og faglige læsning under hele grundskoleforløbet. Det bliver således lærerens opgave at bygge bro fra hverdagsprog til fagsprog.

Ved Europaskolerne er mange elever to- eller flersprogede med mere end ét modersmål. Det vil sige, de udvikler deres hverdagsprog på to eller flere sprog. Derfor skal faglæreren være opmærksom på at medtænke, hvordan eleverne lærer sprog gennem fag og gennem sprog. Opmærksomheden skal i særlig grad være rettet mod fagets forskellige begreber og gråzonesprog⁷.

⁵ Framework for school-specific guidelines for transition nursery/primary/secondary, Ref.: 2015-09-D-41-en-2

⁶ Attainment Descriptors for all L1 at P5, Ref.: 2016-01-D-45-en-3

⁷ <file:///C:/Users/B016118/Downloads/13-12-04Graazonesprog-og-klar-tale-i-AMU-til-web-2-12-13.pdf>

2.4 Kompetenceudvikling i faget dansk

I hele undervisningsforløbet (P1-P5) skal der arbejdes med de fire kompetenceområder: læsning, fremstilling, fortolkning og kommunikation. Disse fire kompetenceområder er alle i et vist omfang relateret til kommunikation mellem mennesker, hvor der er fokus på kommunikation som interaktion og på sproget som redskab. De tre kompetenceområder læsning, fremstilling og fortolkning udgør særlige fokusområder i danskfaget, hvor der arbejdes med længerevarende processer.

- I læsning er der fokus på forståelse af tekst
- I fremstilling er fokus på produktion af tekst
- I fortolkning er der fokus på dannelsesmæssige spørgsmål gennem arbejde med litteratur og andre teksttyper.

I målbeskrivelserne er kompetenceområderne opdelt i en række processer, som færdigheds- og vidensmålene er beskrevet under. I undervisningen vil man indimellem gennemløbe alle processerne, og andre gange vil man fokusere på en enkelt proces eller bevæge sig mellem to eller tre.

Læsning, skrivning og mundtlighed er parallelle processer, der udvikles i en sammenhængende progression. Arbejdet med kompetenceområderne læsning og fremstilling i dansk skal understøtte arbejdet med faglig læsning og fremstilling i de øvrige fag.

I dansk arbejdes med begrebet tekst. Tekst omfatter i denne sammenhæng både mono- og multimodale tekster, der er produceret både i skrift, tale, billede og lyd, fx film, hjemmesider, artikler, taler, fotos etc. Der arbejdes med gensidigt supplerende måder at undersøge, forstå og anvende sproget på ved at læse, skrive, tale, lytte, producere multimodale tekster, undersøge og fortolke litteratur og andre æstetiske tekster samt at kommunikere med krop, stemme og sprog.

Undervisningen tilrettelægges med udgangspunkt i kompetenceområderne og under hensyntagen til de tværgående temaer. Der tages højde for elevernes forskellige læringsstile, læringshastigheder, sociale færdigheder samt deres styrker og svagheder ved anvendelse af forskellige metoder, arbejdsformer og differentiering. Eleverne inddrages ved tilrettelæggelse og evaluering af undervisningsforløb.

Anvendelse af en række hjælpemidler, herunder it, giver eleverne mulighed for at opnå en mere sikker og selvstændig brug af sproget.

3. Faglige mål

3.1 Kompetencemål

Til hvert kompetenceområde; læsning, fremstilling, fortolkning og kommunikation hører et overordnet kompetencemål, som er det mål, som eleverne skal nå på de enkelte klassetrin i skoleforløbet.

Kompetenceområde	1. primærforløb Kompetencemål (P1 – P2)	2. primærforløb Kompetencemål (P3 – P4)	3. primærforløb Kompetencemål (P 5)
Læsning	Eleven kan læse enkle tekster og bruge dem i hverdags sammenhænge	Eleven kan læse og forholde sig til multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden	Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige sammenhænge
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i nære og velkendte situationer	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i formelle situationer
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale og litteratur og andre æstetiske tekster	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Eleven kan forholde sig til almene temaer gennem systematisk undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster
Kommunikation	Eleven kan kommunikere med opmærksomhed på sprog og relationer i nære hverdagssituationer	Eleven kan følge regler for kommunikation i overskuelige formelle og sociale situationer	Eleven kan kommunikere med bevidsthed om sprogets funktion i overskuelige og sociale situationer

3.2 Færdigheds- og vidensmål

Hvert kompetencemål er opbygget af færdigheds- og vidensområder. Disse består af konkrete færdigheds- og vidensmål, som er gensidigt afhængige. Færdighedsmålene angiver, hvad eleverne forventes at have lært, for at tilegne sig den målsatte kompetence. Vidensmålene angiver den viden, der skal inddrages i undervisningen for at fremme elevernes tilegnelse af den fastlagte færdighed.

Faser

Færdigheds- og vidensmålene er opstillet i faser, som giver et bud på progressionen inden for færdigheds- og vidensområdet frem mod kompetencemålet. Fasemålene er ikke knyttet til et bestemt klassetrin, og det er op til læreren at tilrettelægge undervisningen på baggrund af elevernes forudsætninger. Læreren skal tage udgangspunkt i færdigheds- og vidensmålene, når undervisningen skal planlægges, og samtidig skal læreren have sigte på kompetencemålene.

3.3 Kompetenceområde: Læsning

Kompetencemålbeskrivelse

Efter 2. klassetrin (P2)	Efter 4. klassetrin (P4)	Efter 5. klassetrin (P5)
Eleven kan læse enkle tekster sikkert og bruge dem i hverdagsammenhænge	Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden	Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige sammenhænge.

	Færdigheds- og vidensmål efter 2. klassetrin (P2) fase 1	Færdigheds- og vidensmål efter 2. klassetrin (P2) fase 2
Finde en tekst	Eleven kan vælge en tekst ud fra et mindre udvalg. Eleven har viden om teksters sværhedsgrad.	Eleven kan finde tekster ved at navigere på alderstilpassende hjemmesider. Eleven har viden om sideopbygning på hjemmesider.
Forberedelse	Eleven kan forberede læsning gennem samtale i klassen. Eleven har viden om måder til at skabe forforståelse.	Eleven kan anvende enkle før læsestrategier. Eleven har viden om enkle før læsestrategier.
Afkodning	Eleven kan læse ord i tekster til klassetrinnet sikkert. Eleven har viden om stavemåde og betydning af ord i tekster til klassetrinnet.	Eleven kan læse ord i tekster til klassetrinnet sikkert. Eleven har viden om bogstavernes kontekstbetingede udtalelser.
Sprogforståelse	Eleven kan identificere ukendte ord i tekst og i tale. Eleven har viden om ord og udtryk i instruktioner og opgaver.	Eleven kan forstå betydningen af indholdsord i konteksten. Eleven har viden om forskelle og ligheder i ords betydning.
Tekstforståelse	Eleven kan gengive hovedindholdet af tekster til klassetrinnet. Eleven har viden om fortællende og informerende teksters struktur.	Eleven kan kombinere tekst og baggrundsviden til at skabe sammenhængende forståelse. Eleven har viden om samspillet mellem tekstens informationer til læserens viden.
Sammenhæng	Eleven kan forbinde tekstens emne med egen viden, erfaring og ideer. Eleven har viden om samspil mellem tekst og læser.	Eleven kan forholde sig til tekstens emne. Eleven har viden om enkle refleksionsspørgsmål.

	Færdigheds- og vidensmål efter 4. klassetrin (P4) fase 1	Færdigheds- og vidensmål efter 4. klassetrin (P4) fase 2
Finde en tekst	Eleven kan navigere ud fra søgespørgsmål på alderssvarende hjemmesider og på biblioteket. Eleven har viden om hjemmesiders struktur.	Eleven kan vurdere hjemmesiders relevans i forhold til søgespørgsmål. Eleven har viden om enkelte kildekritiske metoder på internettet.
Forberedelse	Eleven kan strukturere sin baggrundsviden. Eleven har viden om metoder til strukturering af viden.	Eleven kan formulere enkle læseformål. Eleven har viden om oplevelseslæsning og faglig læsning.
Afkodning	Eleven kan læse ord i tekster til klassetrinnet hurtigt og sikkert. Eleven har viden om regler for sammensætning af ord.	Eleven kan læse ord i tekster til klassetrinnet hurtigt og sikkert. Eleven har viden om ordklasser og regler for bøjning af ord.
Sprogforståelse	Eleven har viden om funktion og opbygning af opslagsværker og ordbøger. Eleven kan anvende ordbøger og opslagsværker til afklaring af ords betydning.	Eleven har viden om over- og underbegreber. Eleven kan anvende over- og underbegreber til at skabe sammenhængende forståelse af teksten.
Tekstforståelse	Eleven kan identificere elementer i teksten, som skaber sammenhæng. Eleven har viden om tekstbånd.	Eleven kan håndtere problemer med at forstå teksten. Eleven har viden om læseforståelsesstrategier.
Sammenhæng	Eleven kan samtale om teksters budskaber. Eleven har viden om teksters påvirkende funktion.	Eleven kan gengive sin forestilling om tekstens situationer og sammenhænge. Eleven har viden om visualiseringsformer.

	Færdigheds- og vidensmål efter 5. klassetrin (P5)
Finde en tekst	Eleven kan vurdere relevans af søgeresultater på søgeresultatsider. Eleven har viden om søgerelaterede læsestrategier.
Forberedelse	Eleven kan orientere sig i tekstens dele. Eleven har viden om rubrikker, billeder, diagrammer og grafik.
Afkodning	Eleven kan læse ukendte ord ved umiddelbar genkendelse af de mest almindelige orddele. Eleven har viden om morfemer i danske ord.
Sprogforståelse	Eleven kan anvende overskrifter og fremhævede ord til at skabe forståelse af tekster. Eleven har viden om ord og udtryk, der forklarer nyt stof.
Tekstforståelse	Eleven kan gengive hovedindholdet af fagtekster.

	Eleven har viden om fagteksters struktur.
Sammenhæng	Eleven kan vurdere teksters perspektiv på et emne. Eleven har viden om metoder til sammenligning af teksters perspektiver.

3.4 Kompetenceområde: Fremstilling

Kompetencemålbeskrivelse

Efter 2. klassesettrin (P2)	Efter 4. klassesettrin (P4)	Efter 5. klassesettrin (P5)
Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billeder i nære og velkendte situationer.	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer.	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i formelle situationer.

	Færdigheds- og vidensmål efter 2. klassesettrin (P2) fase 1	Færdigheds- og vidensmål efter 2. klassesettrin (P2) fase 2
Håndskrift og layout	Eleven kan skrive små og store bogstaver i håndskrift og på tastatur. Eleven har viden om bogstavets skriveveje og tastaturets opbygning.	Eleven kan bruge enkle funktioner i tekstbehandling. Eleven har viden om formateringsfunktioner.
Forberedelse	Eleven kan formulere undrespørgsmål. Eleven har viden om enkle ideudviklingsmetoder.	Eleven kan bruge enkle skabeloner til at strukturere sit stof. Eleven har viden om enkel disposition.
Fremstilling	Eleven kan udarbejde enkle tekster med billeder og skrift. Eleven har viden om sprogets opbygning i ord og sætninger og om sammenhæng mellem skrift og billede.	Eleven kan udarbejde enkle tekster med titel, start, midte og slutning. Eleven har viden om genretræk ved enkle fortællende og informerende tekster.
Respons	Eleven kan samtale om budskabet i en produktion. Eleven har viden om produktets budskab.	Eleven kan bruge skabeloner i respons. Eleven har viden om tekststruktur.
Korrektur	Eleven kan stave lette ord. Eleven har viden om bogstav-lydforbindelser.	Eleven kan stave til almindelige ord. Eleven har viden om lydrette og ikke lydrette ords stavemåder.
Præsentation og evaluering	Eleven kan præsentere sit produkt i nære sammenhænge. Eleven har viden om enkle præsentationsformer.	Eleven kan evaluere enkle fremstillingsprocesser. Eleven har viden om enkle vurderingskriterier.

	Færdigheds- og vidensmål efter 4. klassesettrin (P4) fase 1	Færdigheds- og vidensmål efter 4. klassesettrin (P4) fase 2
Håndskrift og layout	Eleven kan skrive med en læselig og sammenbundet håndskrift og på tastatur. Eleven har viden om effektive skriveteknikker.	Eleven kan anvende enkel, genretilpasset layout. Eleven har viden om opsætning af tekst i håndskrift og tekstbehandling.
Forberedelse	Eleven kan udarbejde ideer på baggrund af andre tekster. Eleven har viden om metoder til at undersøge sprog og struktur i tekster.	Eleven kan opdele fremstillingsprocessen i mindre dele. Eleven har viden om enkle fremstillingsprocesser.
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig kreativt og eksperimenterende. Eleven har viden om ordforråd og sproglige valgmuligheder.	Eleven kan udarbejde multimodale tekster. Eleven har viden om beskrivende og berettende fremstillingsformer.
Respons	Eleven kan give respons på tekster, genrer og struktur. Eleven har viden om tekster, genrer og struktur.	Eleven kan give respons på teksters genrer og formål. Eleven har viden om teksters æstetiske og faglige formål.
Korrektur	Eleven kan sætte tegn. Eleven har viden om punktum, spørgsmålstegn og udråbstegn.	Eleven kan stave med udgangspunkt i ordenes betydningsdele. Eleven har viden om morfemer, ordklasser, lydfølgeregler og opslagsteknologier.
Præsentation og evaluering	Eleven kan udføre en mundtlig fremlæggelse. Eleven har viden om metoder til mundtlig formidling.	Eleven kan vurdere produktets kvalitet, formål, struktur og layout. Eleven har viden om enkle evalueringsmetoder.

	Færdigheds- og vidensmål efter 5. klassesettrin (P5)
Håndskrift og layout	Eleven kan bruge it-og tænkeredskaber til at få ideer. Eleven har viden om it-og tænkeredskabers udvikling.
Forberedelse	Eleven kan konkretisere ideer gennem tænkeskrivning. Eleven har viden om tænkeskrivning, brainstorm og mindmap.
Fremstilling	Eleven kan udarbejde anmeldelser, instruktioner og fagtekster. Eleven har viden om kommenterende og forklarende fremstillingsformer.
Respons	Eleven kan give og modtage respons. Eleven har viden om responsmetoder.
Korrektur	Eleven kan anvende afsnit og sætte komma. Eleven har viden om sætnings- og tekststruktur.
Præsentation og evaluering	Eleven kan fremlægge sit produkt for andre. Eleven har viden om modtagerforhold.

3.5 Kompetenceområde: Fortolkning

Kompetencemålbeskrivelse

Efter 2. klassetrin (P2)	Efter 4. klassetrin (P4)	Efter 5. klassetrin (P5)
Eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale om litteratur og andre æstetiske tekster.	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster.	Eleven kan forholde sig til almene temaer gennem systematisk undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster.

	Færdigheds- og vidensmål efter 2. klassetrin (P2) fase 1	Færdigheds- og vidensmål efter 2. klassetrin (P2) fase 2
Oplevelse og indlevelse	Eleven kan lege med sprog, billeder og fortælling. Eleven har viden om enkel poetisk sprogbrug og billeder.	Eleven kan følge forløbet i en fortælling. Eleven har viden om begyndelse, midte og slutning.
Undersøgelse	Eleven kan få øje på sproglige træk. Eleven har viden om enkle sproglige, lydige og billedlige virkemidler.	Eleven kan udpege centrale elementer. Eleven har viden om tema, genre, forløb og personschildring.
Fortolkning	Eleven kan finde hovedindhold. Eleven har viden om hovedindhold.	Eleven kan deltage i enkel fortolkning. Eleven har viden om metoder til enkel fortolkning.
Vurdering	Eleven kan tale om teksters temaer. Eleven har viden om teksters typiske temaer.	Eleven kan udtrykke egen opfattelse af teksten. Eleven har viden om måder at begrunde sin opfattelse på.
Perspektivering	Eleven kan sætte tekstens tema i relation til eget liv. Eleven har viden om måder at sammenligne tekster med egne oplevelser.	Eleven kan sætte tekstens tema i relation til andres liv. Eleven har viden om måder at sammenligne tekster med andres liv.

	Færdigheds- og vidensmål efter 4. klassetrin (P4) fase 1	Færdigheds- og vidensmål efter 4. klassetrin (P4) fase 2
Oplevelse og indlevelse	Eleven kan udtrykke sig om tekstens univers. Eleven har viden om tomme pladser og teksters tid og rum.	Eleven kan dramatisere litteratur og andre æstetiske tekster gennem oplæsning og tegning. Eleven har viden om mundtlige, kropslige og billedlige udtryksformer.
Undersøgelse	Eleven kan undersøge virkemidler. Eleven har viden om enkle metoder til at afdække virkemidler i en tekst.	Eleven kan undersøge personers motiver, konflikter og handlinger. Eleven har viden om personkarakteristik.
Fortolkning	Eleven kan forklare sin tekstforståelse. Eleven har viden om sammenhæng mellem virkemidler og budskab i tekster.	Eleven kan udtrykke sin tekstforståelse ved at skifte fra udtryksform til en anden. Eleven har viden om metoder til omskabende arbejde.
Vurdering	Eleven kan sammenholde egen tolkning med andres tolkning. Eleven har viden om fortolkningsmuligheder.	Eleven kan deltage i samtale om teksters kvalitet. Eleven har viden om kvalitetskriterier.
Perspektivering	Eleven kan sætte teksters tema ind i et tidsperspektiv. Eleven har viden om måder til at sætte tekster i et tidsperspektiv på.	Eleven kan sætte tekster i forhold til forfatterskabers særpræg. Eleven har viden om enkelte forfatterskaber.

	Færdigheds- og vidensmål efter 5. klassetrin (P5)
Oplevelse og indlevelse	Eleven kan læse med fordobling. Eleven har viden om at læse på, mellem og bag linjerne.
Undersøgelse	Eleven kan undersøge fortællerpositioner. Eleven har viden om fortællertyper.
Fortolkning	Eleven kan udtrykke sin tekstforståelse gennem medskabelse af teksten. Eleven har viden om metoder til medskabende arbejde.
Vurdering	Eleven kan anmelde litteratur og andre æstetiske tekster. Eleven har viden om anmeldelsesgenrer.
Perspektivering	Eleven kan sætte teksten i forhold til andre værker. Eleven har viden om intertekstualitet.

3.6 Kompetenceområde: Kommunikation

Kompetencemålbeskrivelse

Efter 2. klassetrin (P2)	Efter 4. klassetrin (P4)	Efter 5. klassetrin (P5)
Eleven kan kommunikere med opmærksomhed på sprog og relationer i nære hverdagsituationer.	Eleven kan følge regler for kommunikation i overskuelige formelle og sociale situationer.	Eleven kan kommunikere med bevidsthed om sprogets funktion i overskuelige formelle og sociale situationer.

	Færdigheds- og vidensmål efter 2. klassetrin (P2) fase 1	Færdigheds- og vidensmål efter 2. klassetrin (P2) fase 2
Dialog	Eleven kan veksle mellem at lytte og ytre sig. Eleven har viden om turtagning.	Eleven kan bruge talesprog i samtale og samarbejde. Eleven har viden om enkle samtaleformer.
Krop og drama	Eleven kan improvisere med kropssprog og stemme. Eleven har viden om enkelt kropssprog.	Eleven kan deltage i rollelege og rollespil. Eleven har viden om dramatiske roller.
It og kommunikation	Eleven kan anvende it til hverdagskommunikation. Eleven har viden om digital kommunikation i skrift, billede og lyd.	Eleven kan sætte sig ind i afsenderens eller modtagerens oplevelse af kommunikation. Eleven har viden om modtager- og afsenderforhold i digital kommunikation.
Sprog og kultur	Eleven kan samtale om klassens variationer af dansk sprog. Eleven har viden om forskellige måder at tale dansk på.	Eleven kan med udgangspunkt i eget sprog forstå lette norske og svenske ord og udtryk. Eleven har viden om forskelle og ligheder ved enkle danske, norske og svenske ord og udtryk.
Sproglig bevidsthed	Eleven kan samtale om, hvad vi bruger sproget til. Eleven har viden om måder vi handler på gennem sprog.	Eleven kan iagttage, at sprog bruges forskelligt afhængigt af situationen. Eleven har viden om træk ved sprog i forskellige sammenhænge.

	Færdigheds- og vidensmål efter 4. klassesettrin (P4) fase 1	Færdigheds- og vidensmål efter 4. klassesettrin (P4) fase 2
Dialog	Eleven kan indgå i dialog i mindre grupper. Eleven har viden om samtaleregler.	Eleven kan lytte aktivt til andre og følge op med spørgsmål og respons. Eleven har viden om lytteformål og undersøgende spørgsmål.
Krop og drama	Eleven kan forstå eget og andres kropssprog. Eleven har viden om stemmens og kroppens virkemidler og kropssprog.	Eleven kan dramatisere tekster og temaer sammen med andre. Eleven har viden om rum, figur og forløb.
It og kommunikation	Eleven kan begå sig i et virtuelt univers. Eleven har viden om digitale profiler og digital kommunikation.	Eleven kan forholde sig bevidst til konsekvenserne af sin færden på internettet. Eleven har viden om digitale fodspor.
Sprog og kultur	Eleven kan undersøge eget og andres sprog og sproglige baggrund. Eleven har viden om ligheder og forskelle i sprog på tværs af sociale, geografiske og kulturelle skel.	Eleven kan forstå enkle norske og svenske film, hjemmesider og andre tekster. Eleven har viden om norsk og svensk sprog og kultur.
Sproglig bevidsthed	Eleven kan iagttage forskelle på talt sprog, skrevet sprog og andre modaliteter. Eleven har viden om kendetegn ved tale, skrift samt ved visuelle og auditive modaliteter.	Eleven kan iagttage ord, begreber og sætninger i fagsprog. Eleven har viden om ord, begreber og sætningsgrammatik i fagsprog.

	Færdigheds- og vidensmål efter 5. klassesettrin (P5)
Dialog	Eleven kan påtage sig roller i samtalsituationer. Eleven har viden om frie og formaliserede samtaleformer.
Krop og drama	Eleven kan bruge kropssprog og stemme i oplæsning og mundtlig fremlæggelse. Eleven har viden om talerens virkemidler.
It og kommunikation	Eleven kan vurdere konsekvensen af ytringer på internettet. Eleven har viden om muligheder og faldgruber for kommunikation på internettet.
Sprog og kultur	Eleven kan indgå i sprogligt mangfoldige situationer. Eleven har viden om samspillet mellem sprog, kultur og sproglig mangfoldighed.
Sproglig bevidsthed	Eleven kan trække tråde fra et sprog til et andet. Eleven har viden om sprogets historie og sprogfamilier.

4. Indhold

4.1 Læsning

Ved afslutningen af hvert undervisningsforløb skal eleven have viden og færdigheder i følgende:

	P1 – P2	P3 – P4	P5
Finde tekst	Fokuserer på valg af tekster til elevernes læsning og på enkel søgning på nettet	Fokuserer på at formulere søgeord og søgespørgsmål	Fokuserer på billede, diagram- og fuldtekstsøgning på nettet
Forberedelse	Fokuserer på, hvordan eleverne kan forberedes på afkodningen af tekstens ord og på tekstens emne	Fokuserer på elevernes overblik over egen viden og formulering af læsemål	Fokuserer på overblikslæsning og læseformål
Afkodning	Fokuserer på elevernes sikkerhed i at genkende og afkode ord, herunder hyppige stavelser og almindelige morfemer i ord	Fokuserer på læsning af sammensatte og bøjede ord og på den flydende læsning	Fokuserer på genkendelse af ords betydningsdele og stavemåder og på den flydende læsning
Sprogforståelse	Fokuserer på elevernes forståelse af ord og udtryk i både tekst og tale	Fokuserer på brug af ordbøger og opslagsværker og bevidsthed om over- og underbegreber	Fokuserer på elevernes strategier til at identificere vigtige ord i teksten og udlede ords betydning af konteksten
Tekstforståelse	Fokuserer på elevernes forståelse af tekster til klassetrinnet	Fokuserer på udvikling af hensigtsmæssige læseforståelsesstrategier	Fokuserer på forståelse og fortolkning af tekster
Sammenhæng	Fokuserer på elevernes begyndende bevidsthed om forhold mellem egne erfaringer og tekstens indhold	Fokuserer på teksternes budskab	Fokuserer på elevernes vurdering af teksters perspektiv og anvendelighed

4.2 Fremstilling

Ved afslutningen af hvert undervisningsforløb skal eleven have viden om og færdigheder i følgende:

	P1 – P2	P3 – P4	P5
Håndskrift og layout	Fokuserer på at skrive i hånden og på tastatur	Fokuserer på at skrive og layoute tekst såvel i hånden som på tastatur	
Planlægning			Fokuserer på at få idéer og tilrettelægge fremstillingsprocesser
Forberedelse	Fokuserer på at få idéer og planlægge fremstillingen af en tekst	Fokuserer på at få idéer og planlægge fremstillingen af en tekst	Fokuserer på at konkretisere idéer og udarbejde skitser til de færdige produkter
Fremstilling	Fokuserer på at producere tekster	Fokuserer på at udarbejde tekster i forskellige genrer	Fokuserer på at udarbejde forskellige typer af tekster
Respons	Fokuserer på at give konstruktiv respons på hinandens produkter	Fokuserer på at give respons og modtage respons på et enkelt niveau	Fokuserer på at give og modtage respons ud fra givne kriterier
Korrektur	Fokuserer på at gøre teksterne klar til modtagerne	Fokuserer på at kunne foretage korrektur på stavning	Fokuserer på at kunne foretage korrektur på tegnsætning og stavning
Præsentation og evaluering	Fokuserer på at fremlægge en tekst for andre og vurdere proces og produkt	Fokuserer på mundtlig fremlæggelse og vurdering af produkter	Fokuserer på mundtlig fremlæggelse og revision af arbejdsproces og målsætning

4.3 Fortolkning

Ved afslutningen af hvert undervisningsforløb skal eleven have viden om og færdigheder i følgende:

	P1 – P2	P3 – P4	P5
Oplevelse og indlevelse	Fokuserer på poetisk sprogbrug og fortællende strukturer	Fokuserer på at leve sig ind i en tekst	Fokuserer på at læse på, mellem og bag linjerne og at udtrykke en teksts stemning
Undersøgelse	Fokuserer på virkemidler i tekster	Fokuserer på at forstå brugen af virkemidler i tekster bl.a. beskrivelse af personer	Fokuserer på at undersøge fortællerpositioner og tekstens rum og tid
Fortolkning	Fokuserer på at kunne bestemme og fortolke hovedindholdet	Fokuserer på at kunne argumentere for forståelse af teksten	Fokuserer på at finde tekstens motiv og tema

Vurdering	Fokuserer på tekstens tema	Fokuserer på at vurdere indhold i teksten	Fokuserer på at sætte tekster i perspektiv til andre værker og teksters samtid
Perspektivering	Fokuserer på at sætte tekster i forhold til eget og andres liv	Fokuserer på at forstå teksten i forhold til andre tekster med samme indhold	Fokuserer på at sætte tekster i perspektiv til andre værker og teksters samtid

4.4 Kommunikation

Ed afslutningen af hvert undervisningsforløb skal eleven have viden om og færdigheder i følgende:

	P1 – P2	P3 – P4	P5
Dialog	Fokuserer på turtagning og enkle samtaleformer	Fokuserer på at kunne indgå i en samtale med flere personer	Fokuserer på frie, formaliserede og styrede samtaleformer
Krop og drama	Fokuserer på, hvordan man bruger kropssprog	Fokuserer på at forstå og udtrykke sig via kropssprog	Fokuserer på oplæsning, mundtlig fremlæggelse og dramatiseringer
It og kommunikation	Fokuserer på, hvordan man kommunikerer digitalt	Fokuserer på de etiske aspekter ved digital kommunikation	Fokuserer på fordele og ulemper ved at kommunikere via nettet
Sprog og kultur	Fokuserer på dansk sprog, norsk og svensk	Fokuserer på forskelle og ligheder i sprog og kultur i Danmark og i andre lande	Fokuserer på de nordiske sprog og på samspil mellem sprog og kultur
Sproglig bevidsthed	Fokuserer på brug af sproget	Fokuserer på måder, man kan udtrykke sig på	Fokuserer på, hvordan sprog fra forskellige lande påvirker hinanden, og hvordan en kommunikation foregår

4.5 Kanonliste

I undervisningen i dansk skal eleverne gennem hele deres skoleforløb opleve og lære om dansk litterær og kulturel tradition og udvikling, bl.a. gennem kendskab til

- Folkeviser
- H.C. Andersen
- Ludvig Holberg
- Adam Oehlenschläger
- N.F.S. Grundtvig
- Martin Andersen Nexø
- N.F. S. Grundtvig
- Steen St. Blicher
- Martin Andersen Nexø
- Johannes V. Jensen
- Jeppe Aakjær
- Herman Bang
- Martin A. Hansen
- Klaus Rifbjerg
- Tove Ditlevsen
- Halfdan Rasmussen
- Benny Andersen
- Ole Lund Kirkegaard
- Strid Lindgren
- Cecil Bødtker
- Karen Blixen
- Mfl.

Listen over disse forfatterskaber skal ikke læses som hele forfatterskaber eller særlige værker, men inddrages som tekster eller tekstuddrag, hvor det er relevant i undervisningsforløbene.

5. Evaluering

Efter hvert undervisningsforløb skal elevernes læringsudbytte evalueres af eleverne selv og af læreren. Evalueringen foretages løbende, og den skal danne grundlag for vejledning af den enkelte elev og for den videre planlægning og tilrettelæggelse af undervisningen samt for underretning af forældrene om den enkelte elevs udbytte af undervisningen. Læreren registrerer elevernes læringsudbytte summativt med henblik på at bruge denne viden formativt næste gang, der arbejdes inden for det samme område. Desuden evalueres i hvilket omfang undervisningsaktiviteterne understøttede eleverne i at opnå læringsmålene.

5.1 Formativ og summativ evaluering

Læreren skal løbende evaluere, hvor eleverne er i forhold til læringsmålene, og hvordan de kan støttes og udfordres i at komme videre i retning af målene.

En formativ evaluering gør det muligt for læreren at give eleverne feedback på deres læringsudbytte undervejs i undervisningsforløbet. Den formative evaluering af elevernes læringsudbytte undervejs følges op af en summativ vurdering af samtlige elevers læringsudbytte. Vurderingen danner afsæt for planlægningen af næste forløb, og læreren vurderer samtidig, om der er elever, som ikke har nået målene på det mindst acceptable niveau og beslutter, hvad der så skal iværksættes. I evalueringsfasen tager læreren og eleverne udgangspunkt i læringsmålene og sammenhængen med undervisningsaktiviteter og tegn på læring.

5.2 Evalueringsmetoder/værktøjer

Analyse af elevernes proces og produkter

Elevernes præstationer undervejs i forløbet kan sammen med analyse af de produkter, som de har skabt, danne grundlag for evaluering af, hvor godt forløbet formåede at støtte elevernes læring frem mod målet.

Observationer

Læreren bør på forskellig måde gøre notater om, hvordan undervisningsaktiviteterne understøtter elevernes læringsudbytte.

Dialog

Som evaluering af undervisningen bliver elevernes feedback til læreren vigtige informationer om, hvordan undervisningen, læringsaktiviteterne og undervisningsmiljøet har støttet elevernes læring. Dialogen kan være i form af spørgeskemaer eller fokusgruppeinterviews.

Selvevaluering

Selvevalueringen skal øge elevernes evne til at reflektere over egne styrker og svagheder.

Portfolio⁸

En portfolio er en systematisk samling af elevens produkter, der viser elevens indsats, fremskridt og resultater. Den indeholder arbejder fra Dansk L1 samt elevens refleksioner herover.

⁸ Assessment tools for the Primary Cycle of the European Schools, 2013-09-D-38-en-5

Tests

For at få et nemt og hurtigt overblik over den enkelte elevs faglige standpunkt og udvikling bruges forskellige tests inden for de forskellige danskfaglige discipliner.

Skolerapporter⁹

Skolerapporter er et obligatorisk værktøj, som optegner niveauet for præstationer i L1. Elevens udvikling er vurderet og registreret ved dokumentation af elevens stærke og svage sider.

5.3 Generelle vurderingskriterier for opnåelse af kompetencemål

Nedenstående kriteriebeskrivelser¹⁰ for opnåelse af kompetencemålene er et generelt evalueringsredskab inden for Europaskolernes grundskoleafdeling, der kan blive brugt til at fastsætte den enkelte elevs kompetencer efter afsluttede undervisningsforløb på det enkelte klassetrin (P1, P2, P3, P4 og P5) inden for alle fag.

⁹ Assessment tools for the Primary Cycle of the European Schools, 2013-09-D-38-en-5

¹⁰ Assessment tools for the Primary Cycle of the European Schools, 2013-09-D-38-en-5

Grad af opnåelse af kompetencemål:	Generelle kriterier for opnåelse af fagets mål			
	Forståelse	Præcision	Selvstændighed	Brug/anvendelse
<p>+++++</p> <p>Målene er helt opfyldt</p>	<p>Viser en høj grad af forståelse.</p> <p>Viser en høj grad af præstation.</p> <p>Er i stand til at forklare projekter for andre.</p>	<p>Udfører arbejdet præcist og med en høj grad af forståelse og indlevelse.</p>	<p>Arbejder selvstændigt og har tillid til egne evner.</p>	<p>Anvender viden og færdigheder i forskellige situationer og sammenhænge.</p> <p>Er i stand til at udvikle egne strategier.</p>
<p>++++</p> <p>Målene er næsten helt nået</p>	<p>Viser god forståelse af de mål, der kræves i pensum.</p> <p>Der er kun få mangler.</p> <p>Der er plads til forbedring.</p>	<p>De fleste resultater er korrekte og viser en god forståelse.</p>	<p>Arbejder næsten selvstændigt; har nogle gange brug for opmuntring.</p>	<p>Kan anvende viden og færdigheder med selvtillid.</p>
<p>+++</p> <p>Målene er delvist nået</p>	<p>Har delvis forståelse af de fleste af de mål, der kræves i pensum.</p> <p>Viden og færdigheder skal videreudvikles og praktiseres.</p>	<p>Har nogle gange forkerte resultater, men antallet af korrekte resultater viser en grundlæggende forståelse af indholdet.</p>	<p>Begynder at arbejde selvstændigt med lejlighedsvis hjælp fra en voksen eller en anden elev.</p>	<p>Er kun i stand til at anvende kompetencer i almindelige eller enkle situationer.</p>
<p>++</p> <p>Nogle få mål er nået</p>	<p>Er i stand til at opfylde et minimum af de mål, der kræves i pensum.</p> <p>Viser ringe forståelse for begreber.</p>	<p>Har hyppige forkerte resultater, som regel forårsaget af manglende forståelse af indholdet.</p>	<p>Er meget afhængig af en voksens hjælp.</p>	<p>Viser ringe formåen i forhold til at anvende det, der er lært.</p>
<p>+</p> <p>Målene er endnu ikke nået</p>	<p>Viser ringe forståelse af indholdet i pensum.</p> <p>Har betydelige mangler i opfyldelsen af læringsmålene.</p>	<p>Har et stort antal forkerte resultater, som skyldes manglende forståelse af indholdet.</p>	<p>Er ude af stand til at arbejde uden konstant støtte fra en voksen.</p>	<p>Er ude af stand til at anvende viden og færdigheder i almindelige eller enkle situationer.</p> <p>Svag præstation.</p>

5.4 Evalueringsbeskrivelse for dansk L1

I Europaskolernes læreplaner for L1 er der udarbejdet evalueringsbeskrivelser, som er fælles for alle L1 sprog på 5. årgang indenfor områderne: lytteforståelse, mundtligt sprog, læseforståelse og skriftlig fremstilling. Følgende beskrivelser anvendes ved slutningen af P5. Hvert niveau omfatter implicit det foregående niveaus opnåelseskriterier.

NIVEAU	+ Kompetencemålene er endnu ikke nået	++ Nogle få kompetencemål er nået	+++ Kompetencemålene er delvist nået	++++ Kompetencemålene er næsten helt nået	+++++ Kompetencemålene er helt opfyldt
Kompetenceområder					
	Eleven ...	Eleven ...	Eleven ...	Eleven ...	Eleven...
Lytteforståelse	a. forstår næsten korte udsagn, taler og argumentationer. b. lytter til fakta og holdninger uden at kunne skelne mellem dem.	a. forstår korte udsagn, taler og argumentationer og uddrager information b. forstår, at der er forskel på informationer og meninger.	a. forstår udsagn, taler og argumentation og uddrager information b. skelner fakta fra meninger (objektivt fra subjektivt).	a. skelner mellem vigtig og mindre vigtig information. b. skelner fakta fra meninger (objektivt fra subjektivt) og skaber sammenhæng.	a. skelner mellem vigtig og mindre vigtig information og tager noter med sine egne ord, mens han/hun lytter og opsummerer. b. bearbejder og genovervejer information, meninger og ikke indlysende fakta.

	c. genfortæller uden kontekst og skelnen.	c.gengiver/genfortæller kun delvist, hvad hun/han har lyttet til.	c.gengiver/genfortæller, hvad han/hun har lyttet til.	c. fortolker det, hun/han har lyttet til.	c. fortolker det, han/hun har lyttet til, og kan referere til det i forskellige situationer.
Mundtligt sprog	<p>a. reagerer og svarer uhensigtsmæssigt på det, der er blevet lyttet til.</p> <p>b. udtrykker sig næsten ikke i den konkrete samtalsituation.</p> <p>c. udtrykker sig næsten ikke og har vanskeligt ved at klare samtalen.</p>	<p>a. reagerer og svarer nogle gange uhensigtsmæssigt på det, der er blevet lyttet til.</p> <p>b. udtrykker sig ufuldstændigt i den konkrete situation.</p> <p>c. bruger grundlæggende regler for samtale, udtrykker sine egne meninger ved hjælp af enkle argumenter.</p>	<p>a. reagerer hensigtsmæssigt på det, der er blevet lyttet til.</p> <p>b. udtrykker sig forståeligt i den konkrete situation.</p> <p>c. bruger på passende vis de generelle regler for samtale og udtrykker sine egne meninger.</p>	<p>a. reagerer og svarer ved at forholde sig til den aktuelle kontekst og ved at tage hensyn til forskellige personers budskaber/meninger.</p> <p>b. udtrykker sig i den konkrete situation flydende, klart, forståeligt og i et veludviklet sprog.</p> <p>c. bruger de generelle regler for samtale hensigtsmæssigt, udtrykker sine egne meninger og reflekterer over andres meninger.</p>	<p>a. reagerer, svarer og bidrager til samtalen ved at forholde sig til den aktuelle kontekst og ved at huske på forskellige personers budskaber/meninger.</p> <p>b. udtrykker sig flydende, klart og forståeligt i et veludviklet sprog ved at tilpasse talen til den konkrete situation.</p> <p>c. bruger de generelle regler for samtale hensigtsmæssigt, udtrykker sine egne meninger, begrundet dem med detaljer og eksempler og kommer med konstruktive forslag/giver</p>

	<p>d. læser en forberedt tekst, når han/hun skal lave en præsentation.</p> <p>e. spiller en meget enkel rolle med støtte.</p>	<p>d. læser en forberedt tekst og taler nogle gange frit, når han/hun laver en præsentation.</p> <p>e. spiller en enkel rolle med begrænset tekst.</p>	<p>d. præsenterer et emne ved at opstille punkterne i en logisk rækkefølge, bruger en passende terminologi og næsten passende grammatiske strukturer.</p> <p>e. spiller mere komplekse roller ved at bruge passende sprog, intonation og kropslige udtryk.</p>	<p>d. præsenterer et emne effektivt, reagerer på konkrete krav i situationen, følger pointerne logisk og gør fleksibel brug af passende terminologi og grammatiske strukturer.</p> <p>e. spiller komplekse roller ved at improvisere og bruge passende sprog, intonation og kropslige udtryk.</p>	<p>relevante bidrag/kommentarer.</p> <p>d. Kan fremlægge et emne på en struktureret facon, formår at bruge relevante semantiske og syntaktiske strukturer og kan præsentere emnet med passende intonation og kropssprog.</p> <p>e. spiller hovedroller, improviserer ved at udforske en række forskellige situationer og perspektiver med passende intonation og kropslige udtryk.</p>
Læseforståelse	a. læser korte tekster uden at være flydende.	a. læser for det meste flydende med passende intonation.	a. læser flydende og følger sætningernes struktur med passende intonation.	a. foregriber fortsættelsen af teksten uden begrundelse.	a. læser flydende med passende intonation, forudser kontinuiteten i teksten og forstår teksten fuldt ud i dens sammenhæng.

	<p>b. forstår, hvad hun/han læser i enkle tekster ved at få dem forklaret.</p> <p>c. kan kun udlede hovedindholdet af en tekst med massiv støtte/stilladsering.</p> <p>d. fortolker kun dele af teksten på en enkel måde.</p> <p>e. genkender forskellige typer af skøn- og faglitterære tekster med forskellig opbygning/fortællestil.</p> <p>f. tilpasser sin læsestil med støtte.</p>	<p>b. forstår hovedindholdet af tekster.</p> <p>c. finder de vigtigste oplysninger med lejlighedsvis støtte og/eller ekstra tid.</p> <p>d. fortolker teksten på en enkel måde.</p> <p>e. genkender forskellige typer af skøn- og faglitterære tekster med forskellig opbygning/fortællestil.</p> <p>f. tilpasser sin læsestil til formål og situation i klassesammenhæng,</p>	<p>b. læser og forstår forskellige tekster skrevet i forskellige formater.</p> <p>c. forstår meningen med teksten og udvælger hovedindhold.</p> <p>d. fortolker teksten og kan genfortælle den.</p> <p>e. genkender forskellige typer af skøn- og faglitterære tekster med forskellig opbygning/fortællestil</p> <p>f. tilpasser sin læsestil, så den passer til formål</p>	<p>b. søger selvstændigt information gennem forskellige skriftlige kilder.</p> <p>c. forstår at skelne mellem hovedindhold stavefejl og detaljer i en tekst.</p> <p>d. forklarer tekstens betydning samtidigt med, at eleven kan formidle sin egen holdning til teksten.</p> <p>e. sammenligner alle teksttyper, fx skønlitterære og faglitterære, uanset opbygning af teksten.</p> <p>f. tilpasser læsestilen til formål og situation, når den</p>	<p>b. søger selvstændigt information gennem forskellige skriftlige kilder og skaber forbindelser mellem dem omkring et emne.</p> <p>c. forstår den implicitte betydning af en tekst og forklarer den tydeligt for andre, kan læse mellem linjerne.</p> <p>d. kan forklare tekstens budskab samtidig med, at eleven kan udtrykke forskellige holdninger til den.</p> <p>e. bruger selvstændigt forskellige teksttyper til egne personlige behov.</p> <p>f. tilpasser selvstændigt sin læsestil til formål og</p>
--	--	---	---	---	---

		når han/hun bliver spurgt.	og situation i klassesammenhæng.	henvender sig til udvalgte målgrupper.	situation, når han/hun henvender sig til forskellige målgrupper.
Skriftlig fremstilling	<p>a. skriver en enkel, læselig/forståelig tekst med støtte.</p> <p>b. skriver med støtte enkle tekster ved hjælp af digitale værktøjer.</p> <p>c. anvender få retskrivningsregler med fejl og retter dem med råd og hjælp og har brug for mere tid til at færdiggøre de skriftlige opgaver.</p>	<p>a. skriver en enkel læselig tekst.</p> <p>b. skriver enkle tekster ved hjælp af digitale værktøjer.</p> <p>c. anvender grundlæggende regler for retstavning, laver fejl og retter dem under vejledning inden for en passende tid.</p>	<p>a. skriver flydende og kan præsentere læselige tekster.</p> <p>b. skriver tekster ved hjælp af digitale værktøjer.</p> <p>c. anvender og overholder grundlæggende regler for retskrivning, laver fejl og retter dem under vejledning inden for en passende tid.</p>	<p>a. skriver flydende og læseligt, og formår at formulere sig klart og struktureret, forstår at benytte sig af digitale hjælpemidler.</p> <p>b. skriver forskellige tekster ved at bruge digitale værktøjer selvstændigt.</p> <p>c. skaber en struktur og en disposition for teksten, anvender retstavning selvstændigt, retter med det samme og</p>	<p>a. skriver flydende og læseligt; præsenterer tekster klart og struktureret og bruger IT-værktøjer meget selvstændigt til at forbedre sit arbejde.</p> <p>b. bruger stavning pålideligt inden for tidsrammen for opgaven; overholder systematisk retskrivningsregler; bruger værktøjer til at foretage rettelser; overholder tegnsætningsregler.</p> <p>c. planlægger sin skrivning ved hjælp af forskellige metoder til første udkast, fx notetagning,</p>

	<p>d. skriver ikke altid tekster, der er forståelige for målgruppen, bruger et elementært ordforråd, gør kun lidt brug af talemåder, bruger kun én fortællelid og ét perspektiv</p> <p>e. skriver med støtte en næsten forståelig kort tekst ved at bruge et enkelt ordforråd og få stilistiske virkemidler, formår kun at rette sin tekst igennem med massiv støtte fra læreren.</p>	<p>d. skriver enkle tekster, der er forståelige for målgruppen, bruger et grundlæggende ordforråd, bruger en eller to talemåder, bruger enkel fortællelid og perspektiv</p> <p>e. skriver korte forståelige tekster efter mundtlige og skriftlige instruktioner for korrekthed, især med hensyn til ordvalg, indhold, stavning, sætningsstruktur samt brug af tider.</p>	<p>d. skriver tekster, der er forståelige for målgruppen, ved hjælp af det angivne format, passende talemåder og den korrekte fortællelid og perspektiv.</p> <p>e. skriver forståelige tekster ved at bruge et enkelt ordforråd, få stilistiske virkemidler og anvender for det meste passende tid og perspektiv og talemåder samt korrekte fortællelid. Eleven har stadig brug for hjælp til at opnå det ønskede mål.</p>	<p>bruger tegnsætningsregler.</p> <p>d. skriver tydeligt til målgruppen, i forskellige teksttyper, med brug af talemåder, korrekt overholdelse af fortællelid og synsvinkel;</p> <p>e. retter selvstændigt tekster med hensyn til retstavning under hensyntagen til de instruktioner, der er givet ved skrivning: ordvalg, sætningsstruktur, tider, perspektiv, indholdsstruktur og overordnet indhold, anvender passende stilistiske virkemidler.</p>	<p>tankekort (mindmap).</p> <p>d. skriver klare tekster til forskellige målgrupper, i passende formater og med brug af forskellige stilistiske virkemidler; vælger selvstændigt den rette fortællelid og det rette perspektiv.</p> <p>e. udvikler og retter selvstændigt tekster under hensyntagen til mundtlige og skriftlige instruktioner: ordvalg, sætningsopbygning, former og tider, indholdsstruktur og overordnet indhold, tilsigtede stilistiske virkemidler og stavning.</p>
--	---	--	--	--	--

6. Bilag

6.1 Relevante nøglekompetencer for livslang læring i sprog¹¹

1. Kommunikativ kompetence i modersmålet

Definition: Den kommunikative kompetence i modersmålet er evnen til at udtrykke og tolke tanker, følelser og faktiske forhold mundtligt og skriftligt (lytte, tale, læse og skrive) og til at bruge sproget hensigtsmæssigt i alle samfundsmæssige og kulturelle sammenhænge – inden for almen uddannelse og erhvervsuddannelse, på arbejdsmarkedet og i hjemmet og fritiden.

2. Kommunikativ kompetence i fremmedsprog

Definition: Den kommunikative kompetence i fremmedsprog kræver i alt væsentligt samme færdigheder som den kommunikative kompetence i modersmålet: Den er baseret på evnen til at forstå, udtrykke og tolke tanker, følelser og faktiske forhold mundtligt og skriftligt (lytte, tale, læse og skrive) i et passende antal samfundsmæssige sammenhænge – inden for almen uddannelse og erhvervsuddannelse, på arbejdsmarkedet og i hjemmet og fritiden – alt efter ønsker eller behov. Kommunikation i fremmedsprog kræver desuden færdigheder som f.eks. formidling og forståelse af andre kulturer. Graden af beherskelse vil variere mellem de fire færdigheder, fra sprog til sprog og alt efter baggrund, miljø og behov/interesser.

3. Digital Kompetence

Definition: Den digitale kompetence omfatter en sikker og kritisk brug af informationssamfundets teknologier til arbejde, fritid og kommunikation. Den understøttes af basale færdigheder i ikt: brugen af en computer til at hente, vurdere, lagre, producere, præsentere og udveksle oplysninger og til at kommunikere og deltage i samarbejdsnet via internet

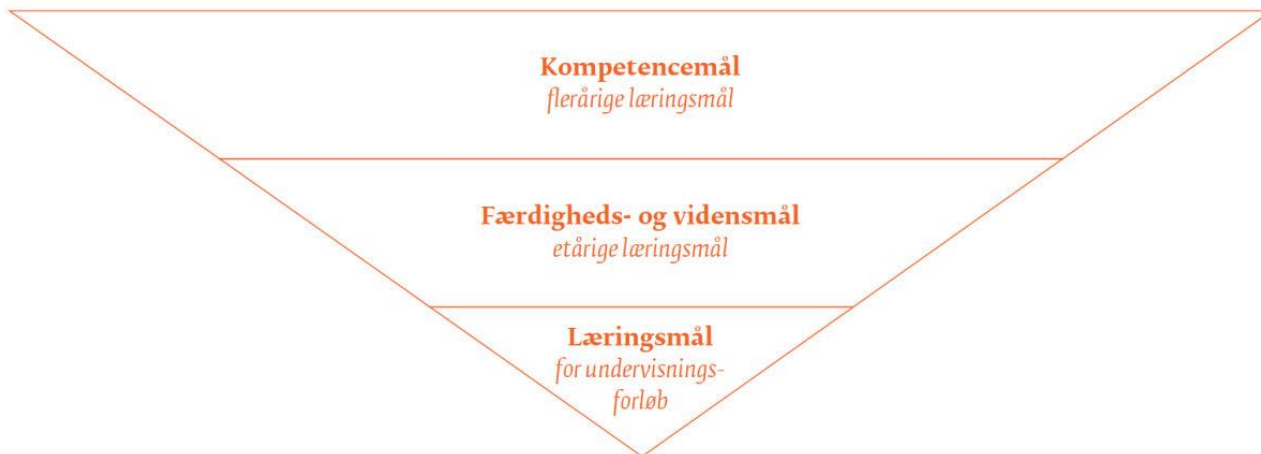
4. Læringskompetence

Definition: Læringskompetencen – 'at lære at lære' – er evnen til at påbegynde og fortsætte en læreproces. Et individ bør være i stand til at planlægge sin egen læring, bl.a. gennem en effektiv styring af tid og information, både individuelt og i grupper. Læringskompetencen forudsætter bevidsthed om ens egen læreproces og ens egne læringsbehov, viden om de disponible muligheder og evne til at tackle forhindringer for at sikre en vellykket læring. Det vil sige at kunne erhverve, bearbejde og tilegne sig ny viden og nye færdigheder og søge og bruge vejledning. Læringskompetencen indebærer, at den lærende bygger videre på tidligere læring og livserfaringer for at udnytte og anvende viden og færdigheder i forskellige sammenhænge. Motivation og selvtillid er afgørende for et individs kompetence.

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/>

6.2. Hvordan arbejdes der med kompetence-færdigheds-videns- og læringsmål¹²?

Måltragten

Kompetencemål

Øverst i modellen er kompetencemålene, der er flerårige læringsmål. Disse giver et overordnet billede af, hvad eleverne skal lære i faget. Kompetencemålene er med til at give lærer og elever og forældre et overblik over faget.

Dernæst kommer færdigheds- og vidensmålene, som er étårige læringsmål. Færdighedsmålene angiver, hvad eleverne forventes at have lært for at tilegne sig den bestemte kompetence. Vidensmålene angiver den viden, der skal inddrages i undervisningen for at fremme elevernes tilegnelse af den fastlagte færdighed. Færdigheds- og vidensmålene sikrer en systematik mellem det, eleverne skal kunne, og undervisningens indhold.

Nederst i måltragten er læringsmålene, som er de konkrete mål for det, eleverne skal lære. Dvs. læreren formulerer og omsætter udvalgte færdigheds- og vidensmål til disse læringsmål. Læringsmålene er det, der bliver stillet skarpt på i et undervisningsforløb, og det er det, som læreren observerer og måler på.

Inden læreren går i gang med planlægning af sin undervisning, skal han have sigte på, hvilke kompetencemål, der skal arbejdes henimod. Dernæst tager han udgangspunkt i kompetencemålets færdigheds- og vidensmål, der skal danne en ramme for arbejdet med læringsmålene, som han skal arbejde systematisk med i sin tilrettelæggelse.

Læringsmålene er styrende for valg af indhold, forløb og aktiviteter. Målene skal formuleres, så de er tydelige for eleverne og styrende for læringsaktiviteterne. Det skal være tydeligt for eleverne, hvad de skal kunne vise/præstere undervejs i forløbet, og når forløbet er afsluttet, skal målene være nået. Eleverne skal være med i processen om vurderingen af, om målene er nået.

¹² www.emu.dk

Opstilling af læringsmål sker både ud fra læreplanens kompetenceområder og ud fra en vurdering af elevernes faglige forudsætninger. På baggrund af dette og i forhold til de valgte mål tydeliggøres det, hvad det nye er, som eleverne skal lære.

Derefter vælger læreren evt. sammen med eleverne, hvilke undervisningsaktiviteter, der fremmer netop de valgte læringsmål. Samtidig skal læreren overveje tegn, der kan vise, hvor langt eleverne er i forhold til at opfylde læringsmålene. Disse tegn på læring hos eleverne er en del af den formative evaluering, der hele tiden finder sted i løbet af et undervisningsforløb. Her overvejer læreren elevernes udbytte og det videre forløb og retter evt. forløbet til. Eleverne skal desuden også have mulighed for at reflektere over og melde tilbage vedr. deres oplevelse af egen indsats og læring.

Læringsmål

Læreren omsætter de overordnede kompetencemål til læringsmål for det konkrete undervisningsforløb. Læringsmålene er et redskab, som læreren bruger til at skabe fokus på, hvad eleverne skal lære i det forløb, der planlægges. Læringsmålene for et undervisningsforløb bliver således et skridt på vejen til at nå de overordnede kompetencemål. De omsatte læringsmål for et forløb skal være tilpasset elevernes forudsætninger, og samtidig sigte mod de overordnede kompetencemål. Læringsmålene kan også hjælpe læreren med at tydeliggøre for eleverne, hvad de skal lære. Det kan gøres ved at forklare læringsmålene i forståelige formuleringer for eleverne. Det kan hjælpe eleverne med at holde fokus på, hvad deres næste skridt på vejen skal være, for at de når det, de skal lære.

Tegn på læring

Tegn på læring er det, som læreren og eleven vil kunne iagttage, at eleven kan. Til dette formål benyttes læringsmålene, der angiver, hvad eleven skal lære. Læringsmålene skal følges op af en mere præcis angivelse af, hvordan eleven kan vise, at vedkommende har lært det, og hvordan læreren kan iagttage elevens læringsudbytte. Det kan ske gennem konkrete praktiske færdigheder, hvor eleven kan demonstrere sit læringsudbytte ved at udføre det samme via skriftlige produkter.

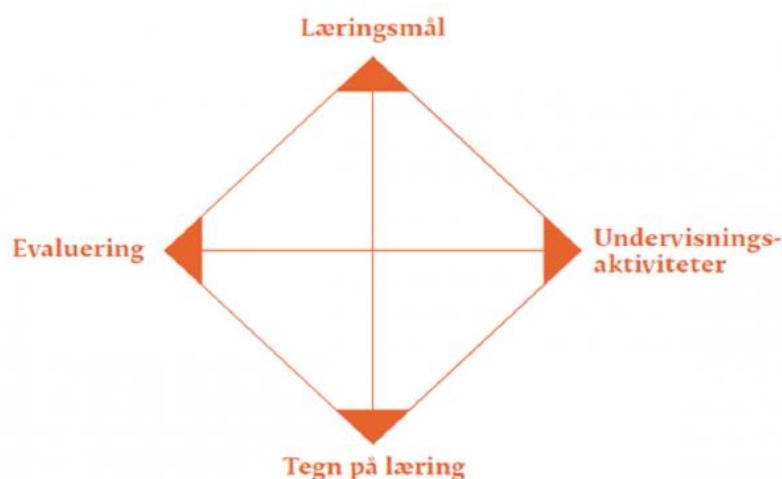
Ved mere komplekse forståelser af sammenhænge kan det være vanskeligt for læreren at finde tegn på læring hos eleven. Her må læreren tilrettelægge aktiviteter og stille opgaver, hvor elevens løsninger, svar og produkter udtrykker elevens forståelse og beherskelse. Dette kan ske ved direkte observationer af tegn på elevens læringsudbytte, og i mere komplekse situationer må læreren spørge ind til elevens forståelse eller analysere produkter, som eleven har skabt.

Vigtigt er det, at eleven drages med ind i vurderingen af eget læringsudbytte, så tegn på læring også bliver tydeligt for eleven. På den måde kan eleven være med til at vurdere, hvor langt vedkommende er kommet på vej mod læringsmålet.

Undervisningsaktiviteter

Undervisningsaktiviteter er de lærerstyrede planlagte aktiviteter og den planlagte interaktion mellem læreren og eleverne samt eleverne indbyrdes, som skaber læringsmuligheder for alle elever, så de kan nå, de fælles læringsmål. De fire kompetenceområder: læsning, fremstilling, fortolkning og kommunikation med kompetencemålene (videns- og færdighedsmål) er mål for alle elever. Men der skal undervisningsdifferentieres, så der skabes passende læringsudfordringer for alle elever frem mod kompetencemålene. Undervisningsaktiviteterne skal planlægges med sigte på at give læreren viden om elevernes læringsudbytte, så læreren kan give eleverne feedback.

Nedenstående læringsmodel ¹³viser hvordan en læringsmålstyret undervisning rummer således sammenhænge og overvejelser, der knytter sig til både læringsmålene, den formative evaluering, undervisningsaktiviteter og tegn på elevernes læringsudbytte. Det er vigtigt, at materialer og undervisningsaktiviteter, som læreren udvælger, skal give mening i forhold til læringsmålene.

¹³ www.emu.dk

6.3. Generelle kriterier for barnet som elev, barnet som individ, barnet som en del af et fællesskab

Barnet som elev	
Engagerer sig i læringen.	<p>Eleven er aktivt involveret (stiller og besvarer spørgsmål, er nysgerrig, udforsker, spørger osv.) i sin læring og aktiviteter.</p> <p>Motivation opstår af en følelse af nysgerrighed af at lære noget nyt og udvikle sig som lærende.</p>
Fokuserer og fastholder opmærksomheden.	<p>Eleven lytter, forstår og reagerer på undervisning og instruktioner.</p> <p>Eleven er i stand til at koncentrere sig om en opgave i en længere periode, som er passende for hans/hendes alder.</p>
Udvikler hensigtsmæssige læringsvaner.	<p>Eleven planlægger og organiserer sit arbejde efter lærerens anvisninger og forventninger. Han/hun påbegynder og afslutter arbejdet til tiden.</p> <p>Han/hun holder orden på sin arbejdsplads, udvikler og følger rutiner i klasseværelset og bygger på læringsstrategier, der understøtter hans/hendes egen læring.</p> <p>Eleven kan arbejde selvstændigt, tager initiativ og er ikke konstant afhængig af læreren.</p> <p>Hjemmearbejde udføres samvittighedsfuldt og overholder deadlines. Arbejdet afspejler barnets forståelse.</p>
Udfordrer sig selv med stadig sværere opgaver.	<p>I tilfælde af en udfordrende opgave giver barnet ikke op ved den første forhindring og kan fortsætte på trods af vanskeligheder.</p> <p>Han/hun forstår, at fejl er en del af læringsprocessen.</p> <p>Fejl skaber læring.</p> <p>Han/hun leder efter nye oplysninger og løsninger for at kunne udføre opgaven.</p>
Anvender kritisk tænkning og problemløsningsfærdigheder.	<p>Eleven er opmærksom på mangfoldigheden i verden omkring ham/hende og er interesseret i at stille spørgsmål og undersøge den.</p> <p>Eleven vurderer argumenter, analyserer, hvilke beviser der understøtter dem, og træffer en begrundet beslutning om gyldigheden af disse argumenter.</p> <p>Han/hun er i stand til at tænke selv, vurdere problemer, bruge viden, fakta og data til effektivt at løse problemer ved hjælp af forskellige strategier.</p>

Kan skabe sammenhænge på tværs af fag.	<p>Eleven er i stand til at overføre erfaringer, viden og færdigheder fra et emne/fag til et andet område i læreplanen.</p> <p>Eleven skaber sammenhænge mellem forskellige emner/fagområder, og hvordan de relaterer til verden omkring dem.</p>
Vurderer sine fremskridt realistisk.	<p>Eleven indsamler observationer og reflekterer over sine resultater.</p> <p>Han/hun vurderer sit arbejde og kan reflektere over sine egne læringserfaringer.</p> <p>Han/hun kan opleve fremskridt, genkende sine styrker og svagheder og tilpasse sig derefter.</p>
Udvikler sig fagligt i forhold til hans/hendes forudsætninger.	<p>Han/hun har en følelse af at tage medansvar for egen læring er stolt af sin læring og kan følge retningslinjer for at forbedre læringen.</p>
Kan skabe sammenhænge på tværs af fag.	<p>Eleven gør sig umage og stræber efter at indfri sit fulde potentiale.</p>
Barnet som individ	
Virker glad for at gå i skole.	<p>Han/hun føler sig godt tilpas i klassen/skolen. Han/hun deltager villigt i alle aktiviteter, både i og uden for skolen.</p>
Er bevidst om og ved, hvordan han/hun kan påvirke sin egen udvikling som individ.	<p>Han/hun er bevidst om sine styrker og svagheder.</p> <p>Eleven reflekterer og handler for at udvikle sine talenter og interesser.</p> <p>Eleven er villig til at lytte til og tage imod feedback til fremme af egen udvikling.</p> <p>Han/hun kan sætte passende mål baseret på udvikling af forskellige forbedringsområder. Formulere passende /realistiske personlige udviklingsmål.</p> <p>Eleven kan reflektere over egen læring, herunder de faglige, personlige og sociale aspekter.</p>
Håndterer og udtrykker sine egne behov, ønsker og følelser.	<p>Eleven udtrykker sine egne behov, ønsker og følelser på en passende måde med respekt for sig selv, andre og skolemiljøet.</p> <p>Eleven ved, hvor han/hun kan få hjælp, og er ikke bange for at bede om det, når der er brug for det.</p>
Udviser en nysgerrig og åben holdning til sig selv og over for andre.	<p>Eleven lægger mærke til mangfoldigheden i verden omkring sig.</p> <p>Han/hun har et ønske om at forstå mere om andre kulturer/samfund/religioner/sprog osv.</p> <p>Eleven er villig til at lære om verden fra en anden persons synspunkt.</p> <p>Han/hun forstår, at folk kan have forskellige meninger, og er villig til at lytte og respektere dem.</p> <p>Han/hun er tolerant og respektfuld over for andre.</p>

Genkender passende og upassende adfærd hos sig selv.	<p>Han/hun ved, hvad der er rigtigt og forkert, og kan udtrykke sin mening på en passende måde.</p> <p>Han/hun reagerer på andres adfærd på en passende måde.</p> <p>Han/hun er ikke bange for at give udtryk for sin mening, selv om den er forskellig fra andres.</p>
Virker tryk og godt tilpas.	<p>Eleven føler sig tryk og godt tilpas i forskellige sammenhænge på skolen, herunder i kantinen, på legepladsen, på biblioteket, under skoletransporten, på skolerejser osv.</p> <p>Han/hun er i stand til at tilpasse sig forskellige omgivelser, situationer, elever og lærere og handler derefter.</p>
Barnet som en del af et fællesskab	
Bidraget til udviklingen af klasseregler og følger dem.	<p>Eleven er med til at skabe klassens regler og følger dem i klasseværelset.</p> <p>Han/hun regulerer sin egen adfærd i klasseværelset.</p>
Forstår og respekterer skolens regler.	<p>Eleven forstår og følger de aftalte regler på skolen, på gangene, i kantinen, på legepladsen, på skolerejser osv.</p> <p>Han/hun regulerer sin egen adfærd i skolemiljøet.</p>
Samarbejder respektfuldt med andre.	<p>Eleven arbejder og leger med andre på en respektfuld måde.</p> <p>Han/hun interagerer, deler ideer, anerkender forskellige synspunkter, forhandler og når frem til en løsning/et kompromis.</p> <p>Han/hun påtager sig forskellige roller i forskellige situationer. Ved at arbejde sammen med andre identificerer eleven nye tilgange og måder at tænke på.</p>
Er opmærksom på og lydhør over for andres behov.	<p>Eleven er opmærksom over for andres følelser og behov. Han/hun kan regulere sin adfærd afhængigt af følelser og/eller adfærd hos børn/voksne omkring ham/hende.</p> <p>Eleven viser hensyn til andre og er opmærksom på, hvordan hans/hendes ord og handlinger påvirker dem.</p> <p>Han/hun er villig til at hjælpe andre børn og voksne i forskellige situationer og sammenhænge.</p>